

ΕΝΟΣΗΣΑ 5^Η

ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

A. ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τελικές προτάσεις είναι οι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που φανερώνουν για ποιο σκοπό γίνεται η ενέργεια που δηλώνεται στην πρόταση από την οποία εξαρτώνται. Έχουν άρνηση μη(ν).

Εισάγονται με τους τελικούς συνδέσμους: **να, για να** και φανερώνουν σκοπό.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- Σα παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο **για να μάθουν γράμματα**.

- Έρθα **να σε δω**.

Προσοχή!

1. Δεν πρέπει να συγχέουμε τις τελικές προτάσεις με τις βουλητικές επειδή και οι δύο εισάγονται με το να.

Οι βουλητικές είναι ονοματικές προτάσεις (λειτουργούν δηλαδή ως υποκείμενο και αντικείμενο), **ενώ οι τελικές είναι επιρρηματικές προτάσεις**.

Πέρα απ' αυτό, όταν οι τελικές προτάσεις εισάγονται με το σύνδεσμο να, αυτός μπορεί να αντικατασταθεί με το για να:

π.χ. Θέλω να μιλήσουμε. (βουλητική πρόταση)

Έρθα να μιλήσουμε. (τελική πρόταση) ή Έρθα για να μιλήσουμε. (τελική πρόταση)

Αν το να δεν μπορεί να αντικατασταθεί με το για να, τότε η πρόταση είναι σίγουρα βουλητική.

2. Οι τελικές προτάσεις ξεχωρίζουν από τις βουλητικές και από το ρήμα της εξάρτησής τους: οι τελικές εξαρτώνται συνήθως από ρήματα που δηλώνουν κίνηση, ενώ οι βουλητικές από ρήματα που δηλώνουν θέληση, ικανότητα, προσταγή κλπ.
3. **Οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με το για να δεν είναι πάντοτε τελικές. Μπορεί να είναι και αιτιολογικές ή και αποτελεσματικές:**
π.χ. Είσαι πολύ κουτός για να δίνεις σημασία στα λεγόμενά του. (αιτιολογική πρόταση)
Είναι πολύ δυνατός για να φοβηθεί έναν τέτοιο αντίπαλο. (αποτελεσματική πρόταση)

B. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΑΣΕΙΣ

Αιτιολογικές προτάσεις είναι οι δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις που φανερώνουν την αιτία για την οποία γίνεται αυτό που δηλώνει η πρόταση που προσδιορίζεται. Έχουν άρνηση δε(ν).

Εισάγονται με

- τους αιτιολογικούς συνδέσμους: γιατί, επειδή, διότι, αφού
- λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται ως αιτιολογικοί σύνδεσμοι: που, καθώς, μια και, μια που αιτία

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

- Δεν πήγε στο σχολείο επειδή ήταν άρρωστος.
- Δουλεύει μέρα νύχτα γιατί έχει χρέη.
- Αφού το λες εσύ, θα υποχωρήσω.
- Χαίρομαι που ήρθες νωρίς.
- Θα σας ακούσω, μια και δεν μπορώ να κάνω διαφορετικά.

Προσοχή!!!

1. **Και ο σύνδεσμος και μπορεί να χρησιμοποιείται ως αιτιολογικός:** π.χ. Δώσε μου λίγο νερό και είμαι διψασμένη. (= γιατί είμαι διψασμένη)
2. **Ο σύνδεσμος γιατί χρησιμοποιείται και ως παρατακτικός σύνδεσμος ύστερα από ισχυρό σημείο στίξης (τελεία, άνω τελεία, θαυμαστικό, ερωτηματικό).** Σε αυτή την περίπτωση εισάγει κύρια πρόταση: π.χ. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επικοινωνία των ανθρώπων είναι ο διάλογος. Γιατί ο διάλογος γεφυρώνει τις διαφορές.
3. **Και με το για να μπορεί η πρόταση να είναι αιτιολογική:** π.χ. Είσαι πολύ απαισιόδοξος για να τα παίρνεις όλα στραβά.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ: Τελικές – Αιτιολογικές προτάσεις

1. Να βρείτε τις τελικές και αιτιολογικές προτάσεις και να υπογραμμίσετε το σύνδεσμο με τον οποίο εισάγονται.

- α. Τον άκουγα υπομονετικά, για να μην τον δυσανεστήσω.
- β. Καταστράφηκαν οι καλλιέργειες, καθώς δεν έχει βρέξει για μήνες.
- γ. Μια και ήρθες, κάτσε να φάμε και να πιούμε και να θυμηθούμε τα παλιά.
- δ. Μου φαίνεται ότι δε χάρηκες που θα 'ρθει η Μαρία.
- ε. Δεν ήξερα πού έχεις το βιβλίο να σου το δώσω.

2. Να διακρίνετε ποιες από τις παρακάτω προτάσεις που εισάγονται με το να είναι τελικές και ποιες βουλητικές.

- α. Ήθελα να ανοίξει η γη να με καταπιεί.
- β. Αποφάσισε να δεχτεί την πρόσκληση.
- γ. Έφυγε βιαστικά να προλάβει το αεροπλάνο.
- δ. Θα πάρω το ντουφέκι μου να βρω τους κλέφτες.
- ε. Δεν πρέπει να καπνίζεις τόσο πολύ.
- στ. Ξύπνησα να πάω στη δουλειά αλλά ήμουν άρρωστος.
- ζ. Ο στρατηγός έδωσε εντολή να σταματήσουν οι εχθροπραξίες.
- η. Σκέφτομαι να μείνω και απόψε εδώ.
- θ. Φύγε να μας αφήσεις λίγο ήσυχους.
- ι. Του γράφω αυτή την επιστολή να σε ενημερώσω για τα γεγονότα

3 Να αναγνωρίσετε τις τελικές και τις αιτιολογικές δευτερεύουσες προτάσεις και να υπογραμμίσετε το σύνδεσμο με τον οποίο εισάγονται .

1. Τα παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο, για να μάθουν γράμματα .
2. Αφού δε διάβασες , καλά να πάθεις !
3. Χαίρομαι , που σε βλέπω ευτυχισμένο .
4. Μια και πέρασα από την Πάτρα , επισκέφτηκα το φίλο μου το Γιάννη .
5. Τον τιμώρησε , επειδή έκανε ανοησίες στην τάξη .
6. Συγκεντρωθήκαμε σήμερα εδώ για να τιμήσουμε ένα αγαπημένο πρόσωπο.
7. Έτρεξε να τον προλάβει.
8. Θύμωσε , καθώς θεώρησε το σχόλιο προσβλητικό .
9. Απέτυχε στις εξετάσεις , γιατί δεν είχε προετοιμαστεί καλά .
10. Σου τα χρωστάω όλα , αφού με βοήθησες τη δύσκολη αυτή στιγμή .

4 . Να συμπληρώσετε καθεμιά από τις παρακάτω φράσεις με μία δευτερεύουσα αιτιολογική και μια δευτερεύουσα τελική πρόταση .

Έπρεπε να βιαστεί

.....
.....

Έφυγα νωρίτερα από τη δουλειά

.....
.....

Γυμνάζονται καθημερινά

.....
.....

5. Να αναγνωρίσετε το είδος των προτάσεων που εισάγονται με το γιατί (πλάγιες ερωτηματικές ή αιτιολογικές)

1. Δεν ξέρω γιατί κλαιοι .
2. Λυπόμουνα , γιατί δεν τον βοήθησα .
3. Απέτυχεοι στις εξετάσεις , γιατί δεν είχες προετοιμαστεί σωστά .
4. Τους ρώτησε γιατί έφυγαν από το σχολείο.
5. Καθυστέρησε , γιατί έχασε το λεωφορείο .

6. Να αναγνωρίσετε το είδος των προτάσεων που εισάγονται με το να (βουλητικές ή τελικές)

1. Πήγα να φέρω τα συμβόλαια .
2. Πρέπει να υπογράψεις αμέσως .
3. Θέλω να φύγεις τώρα .
4. Έρθε να μας ευχαριστήσει .
5. Πήγε να τον δει .

7. Να αντικαταστήσετε τους υπογραμμισμένους επιρρηματικούς προσδιορισμούς που δηλώνουν σκοπό με δευτερεύουσες τελικές προτάσεις κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές .

1. Πήγε στο εξωτερικό **για σπουδές**
2. Η αστυνομία πήρε μέτρα **για την προστασία των πολιτών** .
3. Έδωσε αγώνα **για τη ζωή του**

8. Να αντικαταστήσετε τους υπογραμμισμένους επιρρηματικούς προσδιορισμούς που δηλώνουν αιτία με δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές .

1. Έτρεμε ολόκληρος **από το κρύο** .
2. **Εξαιτίας της οικονομικής κρίσης** πολλοί άνθρωποι χάνουν τη δουλειά τους .
3. **Από το φόβο του** έχασε τον έλεγχο του αυτοκινήτου .

